

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 6. marca 2018*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Bilaterálna investičná dohoda uzavretá v roku 1991 medzi Holandským kráľovstvom a Českou a Slovenskou federatívnou republikou, ktorá sa stále uplatňuje medzi Holandským kráľovstvom a Slovenskou republikou – Ustanovenie, ktoré umožňuje investorovi jednej zmluvnej strany obrátiť sa na rozhodcovský súd v prípade sporu s druhou zmluvnou stranou – Zlučiteľnosť s článkami 18, 267 a 344 ZFEÚ – Pojem ‚súd‘ – Autonómia práva Únie“

Vo veci C-284/16,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko) z 3. marca 2016 a doručený Súdnemu dvoru 23. mája 2016, ktorý súvisí s konaním:

Slowakische Republik (Slovenská republika)

proti

Achmea BV,

Súdny dvor (veľká komora),

v zložení: predseda K. Lenaerts, podpredseda A. Tizzano (spravodajca), predsedovia komôr M. Ilešič, L. Bay Larsen, T. von Danwitz, J. Malenovský a E. Levits, sudcovia E. Juhász, A. Borg Barthet, J.-C. Bonichot, F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos, M. Vilaras a E. Regan,

generálny advokát, M. Wathelet,

tajomník: K. Malacek, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 19. júna 2017,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Slovenská republika, v zastúpení: M. Burgstaller, solicitor, a K. Pörnbacher, Rechtsanwalt,
- Achmea BV, v zastúpení: M. Leijten, D. Maláčová, H. Bälz a R. Willer, Rechtsanwälte, ako aj A. Marsman, advocaat,
- nemecká vláda, v zastúpení: T. Henze, splnomocnený zástupca,
- česká vláda, v zastúpení: M. Smolek, J. Vláčil a M. Hedvábná, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: nemčina.

- estónska vláda, v zastúpení: K. Kraavi-Käerdi a N. Grünberg, splnomocnené zástupkyne,
- grécka vláda, v zastúpení: S. Charitaki, S. Papaioannou a G. Karipsiadis, splnomocnení zástupcovia,
- španielska vláda, v zastúpení: S. Centeno Huerta a A. Rubio González, splnomocnení zástupcovia,
- francúzska vláda, v zastúpení: D. Colas a D. Segoin, splnomocnení zástupcovia,
- talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci S. Fiorentino, avvocato dello Stato,
- cyperská vláda, v zastúpení: E. Symeonidou a E. Zachariadou, splnomocnené zástupkyne,
- lotyšská vláda, v zastúpení: I. Kucina a G. Bambāne, splnomocnené zástupkyne,
- maďarská vláda, v zastúpení: M. Z. Fehér a G. Koós, splnomocnení zástupcovia,
- holandská vláda, v zastúpení: M. Bulterman a J. Langer, splnomocnení zástupcovia,
- rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer a M. Klamert, splnomocnení zástupcovia,
- poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, L. Bosek, R. Szczęch a M. Cichomska, splnomocnení zástupcovia,
- rumunská vláda, v zastúpení: R. H. Radu, splnomocnený zástupca, za právnej pomoci R. Mangu a E. Gane, consilieri,
- fínska vláda, v zastúpení: S. Hartikainen, splnomocnený zástupca,
- Európska komisia, v zastúpení: T. Maxian Rusche, J. Baquero Cruz, L. Malferrari a F. Erlbacher, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 19. septembra 2017,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článkov 18, 267 a 344 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Slovenskou republikou a spoločnosťou Achmea BV týkajúceho sa rozhodcovského rozsudku vydaného 7. decembra 2012 rozhodcovským súdom zriadeným na základe Dohody medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Holandským kráľovstvom o podpore a vzájomnej ochrane investícií (ďalej len „BIT“).

Právny rámec

BIT

- 3 BIT bola uzavretá v roku 1991 a nadobudla platnosť 1. januára 1992. Podľa jej článku 3 ods. 1 sa každá zmluvná strana zaväzuje, že zabezpečí investíciám investorov druhej zmluvnej strany neustranné a spravodlivé zaobchádzanie a nebude neprímeranými alebo diskriminačnými opatreniami poškodzovať

správu, riadenie, udržiavanie, používanie, využitie alebo dispozíciu s investíciami týchto investorov. Podľa článku 4 BIT každá zmluvná strana zabezpečí, aby sa platby súvisiace s investíciou, okrem iného zisky, úroky a dividendy, mohli voľne prevádzať vo voľne zameniteľnej mene bez nežiaducich obmedzení alebo omeškania.

4 Článok 8 uvedenej dohody stanovuje:

„1. Všetky spory medzi jednou zmluvnou stranou a investorom druhej zmluvnej strany týkajúce sa jeho investície sa, pokiaľ možno, vyriešia priateľsky.

2. Každá zmluvná strana týmto súhlasí, že podriadi spor uvedený v odseku 1 tohto článku rozhodcovskému súdu, ak sa spor nepodarilo vyriešiť priateľsky v lehote šiestich mesiacov od doby, keď jedna strana v spore o také riešenie sporu požiadala.

3. Rozhodcovský súd uvedený v odseku 2 tohto článku sa pre každý jednotlivý prípad ustanoví takto: každá strana v spore určí jedného rozhodcu a títo dvaja rozhodcovia určení týmto spôsobom vyberú predsedu, ktorý bude občanom tretieho štátu. Každá strana v spore určí svojho rozhodcu v lehote dvoch mesiacov a predseda bude vymenovaný v lehote troch mesiacov od doby, keď investor oznámil zmluvnej strane svoje rozhodnutie odovzdať spor rozhodcovskému súdu.

4. Ak sa vymenovanie neuskutočnilo v uvedenom čase, každá strana v spore môže požiadať predsedu rozhodcovského súdu obchodnej komory v Štokholme, aby vykonal potrebné vymenovania. Ak je predseda občanom jednej zmluvnej strany alebo ak mu bráni nejaká prekážka v splnení tejto úlohy, požiada sa o podpredseda, aby vykonal potrebné vymenovania. Ak je aj podpredseda občanom jednej zmluvnej strany alebo ak aj jemu bráni nejaká prekážka v splnení tejto úlohy, požiada sa o vykonanie potrebného vymenovania služobne najstarší člen rozhodcovského súdu, ktorý nie je občanom žiadnej zmluvnej strany.

5. Rozhodcovský súd ustanoví svoje procesné pravidlá s použitím rozhodcovských pravidiel Komisie OSN pre medzinárodné právo obchodné (UNCITRAL).

6. Rozhodcovský súd bude rozhodovať na základe zákona a prihliadne najmä, nie však výlučne:

- na platné právo zmluvnej strany, o ktorú ide,
- na ustanovenia tejto Dohody a iných príslušných dohôd uzavretých medzi zmluvnými stranami,
- na ustanovenia osobitných dohôd, ktoré sa týkajú investícií,
- na všeobecné zásady medzinárodného práva.

7. Rozhodcovský súd rozhoduje väčšinou hlasov; také rozhodnutie bude pre strany v spore konečné a záväzné.“

Nemecké právo

5 Podľa § 1059 ods. 2 Zivilprozessordnung (Občiansky súdny poriadok) rozhodcovský rozsudok môže byť zrušený, len ak sa preukáže niektorý z dôvodov zrušenia uvedených v tomto ustanovení, medzi ktorými je uvedený dôvod spočívajúci v neplatnosti rozhodcovskej zmluvy podľa práva, ktorému ju zmluvné strany podriadili, a dôvod spočívajúci v tom, že uznanie a výkon rozsudku by boli v rozpore s verejným poriadkom.

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

- 6 Slovenská republika ako právny nástupca Českej a Slovenskej federatívnej republiky vstúpila 1. januára 1993 do práv a povinností ČSFR vyplývajúcich z BIT a 1. mája 2004 sa stala členom Európskej únie.
- 7 V rámci reformy zdravotníctva Slovenská republika otvorila v priebehu roka 2004 slovenský trh vnútroštátnym a zahraničným subjektom ponúkajúcim súkromné zdravotné poistenie. Achmea, spoločnosť patriaca do holandskej poisťovacej skupiny, po získaní povolenia na poskytovanie zdravotného poistenia založila na Slovensku dcérsku spoločnosť, do ktorej vložila kapitál a prostredníctvom ktorej poskytovala súkromné zdravotné poistenie na slovenskom trhu.
- 8 V priebehu roka 2006 Slovenská republika čiastočne odstúpila od liberalizácie trhu so súkromným zdravotným poistením. Konkrétne zákonom z 25. októbra 2007 zakázala rozdeľovanie zisku z podnikania v oblasti súkromného zdravotného poistenia. Následne Ústavný súd Slovenskej republiky nálezom z 26. januára 2011 rozhodol, že tento zákaz je v rozpore so slovenskou Ústavou, a Slovenská republika zákonom, ktorý nadobudol účinnosť 1. augusta 2011, opätovne povolila rozdeľovanie zisku.
- 9 Vzhľadom na to, že Achmea zastávala názor, že Slovenská republika jej spôsobila škodu, v októbri 2008 iniciovala proti tomuto členskému štátu rozhodcovské konanie na základe článku 8 BIT.
- 10 Za miesto rozhodcovského konania bol zvolený Frankfurt nad Mohanom (Nemecko) a na dotknuté rozhodcovské konanie sa malo uplatňovať nemecké právo.
- 11 Slovenská republika vzniesla v rámci rozhodcovského konania námietku nedostatku právomoci rozhodcovského súdu. V tejto súvislosti tvrdila, že vzhľadom na jej pristúpenie k Únii je žaloba na rozhodcovský súd podľa článku 8 ods. 2 BIT nezlučiteľná s právom Únie. Rozhodcovský súd svojím medzitýmnym rozhodcovským rozsudkom z 26. októbra 2010 zamietol túto námietku. Žaloby o neplatnosť tohto rozsudku na prvom stupni, ako aj odvolania, ktoré Slovenská republika podala na nemeckých súdoch, neboli úspešné.
- 12 Rozhodcovským rozsudkom zo 7. decembra 2012 rozhodcovský súd uložil Slovenskej republike povinnosť zaplatiť spoločnosti Achmea náhradu škody a úroky z istiny vo výške 22,1 milióna eur. Slovenská republika podala žalobu o neplatnosť tohto rozhodcovského rozsudku na Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Vyšší krajský súd Frankfurt nad Mohanom, Nemecko). Keďže tento súd žalobu zamietol, Slovenská republika podala proti jeho rozhodnutiu odvolanie na Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor, Nemecko).
- 13 Vnútroštátny súd pripomína, že od pristúpenia Slovenskej republiky k Únii 1. mája 2004 BIT predstavuje dohodu medzi členskými štátmi, takže v prípade rozporu majú ustanovenia práva Únie prednosť v oblastiach, ktoré upravujú, pred ustanoveniami BIT.
- 14 V tejto súvislosti Slovenská republika vyjadrila pochybnosti o zlučiteľnosti rozhodcovskej doložky obsiahnutej v článku 8 BIT s článkami 18, 267 a 344 ZFEÚ. Hoci sa vnútroštátny súd nestotožňuje s týmito pochybnosťami, usudzuje, že keďže Súdny dvor o takých otázkach ešte nerozhodoval a majú mimoriadny význam vzhľadom na množstvo bilaterálnych investičných zmlúv stále platných medzi členskými štátmi, ktoré obsahujú porovnateľnú rozhodcovskú doložku, bolo potrebné obrátiť sa na Súdny dvor s týmto návrhom na začatie prejudiciálneho konania s cieľom rozhodnúť spor, ktorý prejednáva.
- 15 Vnútroštátny súd má po prvé pochybnosti o uplatniteľnosti článku 344 ZFEÚ. Na úvod treba uviesť, že z predmetu a účelu tohto ustanovenia vyplýva, že sa nevzťahuje na spory medzi jednotlivcom a členským štátom, aj keď to v jeho znení nie je jasne upravené.

- 16 Predmetom článku 344 ZFEÚ sú ďalej len spory týkajúce sa výkladu a uplatňovania Zmlúv. To však nie je prípad sporu vo veci samej vzhľadom na to, že rozhodcovský rozsudok zo 7. decembra 2012 bol prijatý len na základe BIT.
- 17 Účelom článku 344 ZFEÚ je napokon zaručiť rozdelenie právomocí stanovené v Zmluvách, a teda autonómiu právneho systému Únie, ktorého dodržiavanie Súdny dvor zabezpečuje, a je zároveň konkrétnym prejavom povinnosti členských štátov zachovávať lojálnosť voči Súdnemu dvoru v zmysle článku 4 ods. 3 ZEÚ. Nemožno však z toho odvodiť, že článok 344 ZFEÚ chráni právomoc Súdného dvora, pokiaľ ide o všetky spory, v ktorých možno uplatniť alebo vykladať právo Únie. V skutočnosti toto ustanovenie chráni výlučnú právomoc Súdného dvora len v tom rozsahu, v akom členské štáty musia pred ním uplatniť postupy stanovené v Zmluvách. Spor, o ktorý ide vo veci samej, pritom nemožno vyriešiť v rámci konania pred súdmi Únie. Zmluvy totiž nestanovujú žiadne súdne konanie, ktoré by umožnilo investorovi, akým je Achmea, dovoľávať sa pred súdmi Únie práva na náhradu škody voči členskému štátu, ktoré mu priznáva bilaterálna investičná zmluva, ako je BIT.
- 18 Po druhé sa vnútroštátny súd pýta, či článok 267 ZFEÚ bráni rozhodcovskej doložke, akou je rozhodcovská doložka dotknutá vo veci samej.
- 19 V tejto súvislosti najprv zdôrazňuje, že rozhodcovské konanie ako také nezabezpečuje jednotné uplatňovanie práva Únie, ktoré zaručuje článok 267 ZFEÚ. Hoci podľa článku 8 ods. 6 BIT by rozhodcovský súd mal rešpektovať právo Únie a v prípade rozporu mu dať prednosť, nemá možnosť podať na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania vzhľadom na to, že ho nemožno považovať za „súdny orgán“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.
- 20 Vnútroštátny súd sa ďalej domnieva, že jednotný výklad práva Únie možno napriek tomu v prejednávanej veci považovať za zabezpečený, keďže pred výkonom rozhodcovského rozsudku môže byť štátny súd požiadaný, aby preskúmal zlučiteľnosť rozhodcovského rozhodnutia s právom Únie a v prípade potreby podal na Súdny dvor návrh na začatie prejudiciálneho konania. Okrem toho, ak je podľa § 1059 ods. 2 bodu 2 písm. b) nemeckého Občianskeho súdneho poriadku uznanie alebo výkon rozhodcovského rozsudku v zjavnom rozpore s verejným poriadkom, je to jeden z dôvodov na zrušenie takéhoto rozsudku. Ako Súdny dvor rozhodol v súvislosti s rozhodcovskými rozsudkami, ktoré boli vydané v sporoch medzi jednotlivcami, preskúmvacia právomoc štátnych súdov týkajúca sa rozhodcovských rozhodnutí v sporoch medzi jednotlivcami a členským štátom sa môže platne obmedzovať len na porušenia základných ustanovení práva Únie. Táto okolnosť nemusí spôsobovať, že rozhodcovská doložka, akou je doložka sporná vo veci samej, je v rozpore s článkom 267 ZFEÚ.
- 21 Vnútroštátny súd napokon dodáva, že Súdny dvor už rozhodol, že medzinárodná dohoda, ktorou sa mimo inštitucionálneho a súdneho rámca Únie zriaďuje osobitný súd poverený výkladom a uplatňovaním ustanovení tejto dohody, je v súlade s právom Únie, pokiaľ nie je dotknutá autonómia právneho poriadku Únie. Súdny dvor nevyjadril nijaké výhrady k vytvoreniu súdneho systému, ktorého cieľom by bolo v podstate riešenie sporov týkajúcich sa výkladu alebo uplatňovania samotných ustanovení príslušnej medzinárodnej dohody, pričom by nezasahoval do právomoci súdov členských štátov, pokiaľ ide o výklad a uplatňovanie práva Únie, ani ich možnosť, prípadne povinnosť, predložiť Súdnemu dvoru prejudiciálnu otázku. Rozhodcovský súd dotknutý vo veci samej však mal rozhodnúť práve o porušení ustanovení BIT, ktoré mal vykladať vo svetle práva Únie, a najmä ustanovení upravujúcich voľný pohyb kapitálu.
- 22 Po tretie vnútroštátny súd konštatuje, že na rozdiel od holandských alebo slovenských investorov, investori z iných členských štátov, ako je Holandské kráľovstvo a Slovenská republika, nemajú možnosť postúpiť vec rozhodcovskému súdu namiesto štátneho súdu, čo predstavuje značné znevýhodnenie, ktoré by mohlo predstavovať diskrimináciu v rozpore s článkom 18 ZFEÚ. Obmedzenie tejto výhody prostredníctvom internej dvojstrannej dohody v rámci Únie na štátnych príslušníkov zmluvných členských štátov však je diskriminačné len vtedy, ak sa štátni príslušníci iných členských štátov, ktorí nepožívajú túto výhodu, nachádzajú v objektívne porovnateľnej situácii. To však

nie je prípad prejednávanej veci, keďže skutočnosť, že vzájomné práva a povinnosti platia len pre štátnych príslušníkov jedného z dvoch zmluvných členských štátov, je dôsledkom, ktorý vyplýva zo samotnej podstaty bilaterálnych dohôd uzavretých medzi nimi.

23 Z týchto dôvodov Bundesgerichtshof (Spolkový súdny dvor) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Bráni článok 344 ZFEÚ uplatneniu ustanovenia bilaterálnej investičnej dohody o ochrane investícií medzi členskými štátmi Únie (ktorá sa zvyčajne označuje ako ‚bilaterálna investičná dohoda‘ v rámci Únie), podľa ktorej investor z jedného zmluvného štátu môže v prípade sporu týkajúceho sa investícií v druhom zmluvnom štáte začať voči tomuto štátu konanie na rozhodcovskom súde, ak uvedená dohoda bola uzatvorená pred pristúpením jedného zo zmluvných štátov k Európskej únii, ale rozhodcovské konanie má začať až potom?

V prípade zápornej odpovede na prvú otázku:

2. Bráni článok 267 ZFEÚ uplatneniu takéhoto ustanovenia?

V prípade zápornej odpovede na prvú a druhú otázku:

3. Bráni článok 18 prvý odsek ZFEÚ za okolností opísaných v prvej otázke uplatneniu takéhoto ustanovenia?“

O návrhoch na opätovné otvorenie ústnej časti konania

24 Po prednesení návrhov generálneho advokáta 19. septembra 2017 česká, maďarská a poľská vláda požiadali návrhmi podanými do kancelárie Súdného dvora 3. novembra 2017 a 19. a 16. októbra 2017 o opätovné začatie ústnej časti konania podľa článku 83 Rokovacieho poriadku Súdného dvora.

25 Na podporu svojich návrhov uvedené vlády vyjadrujú svoj nesúhlas s návrhmi generálneho advokáta.

26 Treba pripomenúť, že ani podľa Štatútu Súdného dvora Európskej únie, ani podľa Rokovacieho poriadku Súdného dvora dotknuté osoby uvedené v článku 23 Štatútu nemajú možnosť podať pripomienky v reakcii na návrhy prednesené generálnym advokátom (rozsudok z 22. júna 2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging a i., C-126/16, EU:C:2017:489, bod 30).

27 Podľa článku 252 druhého odseku ZFEÚ generálny advokát konajúci nestranné a nezávisle predkladá na verejných pojednaniach odôvodnené návrhy v prípadoch, ktoré si v súlade so Štatútom Súdného dvora Európskej únie vyžadujú jeho účasť. Súdny dvor nie je viazaný ani týmito návrhmi, ani odôvodnením, na základe ktorého k týmto návrhom generálny advokát dospel. V dôsledku toho nesúhlas dotknutej osoby s návrhmi generálneho advokáta nemôže sám osebe predstavovať dôvod na opätovné začatie ústnej časti konania, a to bez ohľadu na otázky, ktoré generálny advokát v týchto návrhoch skúmal (rozsudok z 25. októbra 2017, Polbud – Wykonawstwo, C-106/16, EU:C:2017:804, bod 24 a citovaná judikatúra).

28 Súdny dvor však môže kedykoľvek po vypočutí generálneho advokáta nariadiť opätovné začatie ústnej časti konania v súlade s článkom 83 svojho rokovacieho poriadku, najmä pokiaľ sa domnieva, že nemá dostatok informácií alebo že vec je potrebné rozhodnúť na základe tvrdenia, ku ktorému sa dotknuté osoby nevyjadrili (rozsudok z 22. júna 2017, Federatie Nederlandse Vakvereniging a i., C-126/16, EU:C:2017:489, bod 33, ako aj citovaná judikatúra).

- 29 Vzhľadom však na to, že v prejednávanej veci sa návrhy obmedzovali len na prejavenie nesúhlasu českej, maďarskej a poľskej vlády s návrhmi generálneho advokáta a nepredstavujú žiadne nové tvrdenie, na základe ktorého by mala byť prejednávaná vec rozhodnutá, Súdny dvor po vypočutí generálneho advokáta zastáva názor, že má k dispozícii všetky informácie potrebné na rozhodnutie a že účastníci konania sa k nim vyjadrili.
- 30 Vzhľadom na uvedené skutočnosti treba návrhy na opätovné začatie ústnej časti konania zamietnuť.

O prejudiciálnych otázkach

O prvej a druhej otázke

- 31 Svojou prvou a druhou otázkou, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa majú články 267 a 344 ZFEÚ vykladať v tom zmysle, že bránia ustanoveniu obsiahnutému v medzinárodnej dohode uzavretej medzi členskými štátmi, akým je článok 8 BIT, na základe ktorého investor jedného z týchto členských štátov môže v prípade sporu týkajúceho sa investícií v druhom členskom štáte začať konanie proti tomuto druhému členskému štátu pred rozhodcovským súdom, ktorého právomoc je tento členský štát povinný akceptovať.
- 32 S cieľom odpovedať na tieto otázky treba pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora nemôže medzinárodná dohoda ohroziť vymedzenie právomocí stanovené v Zmluvách, a teda ani autonómiu právneho systému Únie, ktorého dodržiavanie zabezpečuje Súdny dvor. Táto zásada je zakotvená najmä v článku 344 ZFEÚ, podľa ktorého sa členské štáty zaväzujú, že spory, ktoré sa týkajú výkladu alebo uplatňovania Zmlúv, vyriešia v súlade so Zmluvami [stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, bod 201 a citovaná judikatúra].
- 33 Takisto podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora je autonómia práva Únie v porovnaní s právom členských štátov, ako aj medzinárodným právom odôvodnená vzhľadom na podstatné charakteristické znaky Únie a jej práva, týkajúce sa okrem iného ústavnej štruktúry Únie a samotnej podstaty uvedeného práva. Právo Únie sa totiž vyznačuje tým, že vychádza z autonómneho prameňa tvoreného Zmluvami, svojou prednosťou pred právom členských štátov a priamym účinkom celého množstva ustanovení uplatniteľných vo vzťahu k ich štátnym príslušníkom aj vo vzťahu k samotným členským štátom. Tieto charakteristické znaky viedli k štruktúrovanému systému navzájom závislých zásad, pravidiel a právnych vzťahov, ktorými je viazaná samotná Únia a jej členské štáty, ako aj členské štáty navzájom [pozri v tomto zmysle stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, body 165 až 167 a citovanú judikatúru].
- 34 Právo Únie spočíva na základnom predpoklade, že každý členský štát sa so všetkými ostatnými členskými štátmi zdieľa určitý súbor spoločných hodnôt, na ktorých je Únia založená, ako je spresnené v článku 2 ZEÚ, a uznáva, že ostatné členské štáty s ním tieto hodnoty zdieľajú. Tento predpoklad znamená a odôvodňuje existenciu vzájomnej dôvery členských štátov v uznanie týchto hodnôt, a tým aj v dodržiavanie práva Únie, ktoré tieto hodnoty uplatňuje. Práve v tejto súvislosti prináleží členským štátom, najmä na základe zásady lojálnej spolupráce zakotvenej v článku 4 ods. 3 prvom pododseku ZEÚ, aby zabezpečili na svojich územiach uplatňovanie a dodržiavanie práva Únie a aby na tieto účely prijali všetky opatrenia všeobecnej alebo osobitnej povahy, aby zabezpečili plnenie záväzkov vyplývajúcich zo Zmlúv alebo z aktov inštitúcií Únie [stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, body 168 a 173, ako aj citovaná judikatúra].
- 35 Na zachovanie charakteristických znakov a autonómie právneho poriadku Únie zaviedli Zmluvy súdny systém určený na zabezpečenie súdržného a jednotného výkladu práva Únie [stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, bod 174].

- 36 V tomto rámci podľa článku 19 ZEÚ vnútroštátnym súdom a Súdnu dvorom prislúcha, aby zaručili plné uplatňovanie práva Únie vo všetkých členských štátoch a súdnu ochranu práv, ktoré pre jednotlivca vyplývajú z tohto práva [pozri v tomto zmysle stanovisko 1/09 (Dohoda o vytvorení jednotného systému na riešenie patentových sporov) z 8. marca 2011 (EU:C:2011:123), bod 68, a stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, bod 175, ako aj rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, bod 33].
- 37 Základom celého takto koncipovaného súdneho systému je predovšetkým konanie o prejudiciálnej otázke upravené v článku 267 ZFEÚ, ktoré má za cieľ – prostredníctvom nastoleného dialógu medzi súdmi, konkrétne medzi Súdnu dvorom a súdmi členských štátov – zabezpečiť jednotný výklad práva Únie, čím umožňuje zabezpečiť jeho súdržnosť, plný účinok a autonómiu a nakoniec aj špecifický charakter práva vytvoreného Zmluvami [stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, bod 176, ako aj citovaná judikatúra].
- 38 Na prvú a druhú prejudiciálnu otázku treba odpovedať na základe týchto úvah.
- 39 Na tento účel treba v prvom rade overiť, či sa spory, v ktorých má rozhodovať rozhodcovský súd uvedený v článku 8 BIT, môžu týkať výkladu alebo uplatňovania práva Únie.
- 40 V tejto súvislosti, aj za predpokladu, že – ako tvrdí okrem iného Achmea – tento súd napriek veľmi širokej formulácii článku 8 ods. 1 BIT má rozhodovať len o prípadnom porušení tejto dohody, nič to nemení na skutočnosti, že na tieto účely musí podľa článku 8 ods. 6 BIT zohľadniť najmä platné právne predpisy dotknutej zmluvnej strany, ako aj akúkoľvek relevantnú dohodu medzi zmluvnými stranami.
- 41 Vzhľadom na povahu a charakteristické znaky práva Únie uvedené v bode 33 tohto rozsudku sa pritom toto právo musí považovať za súčasť práva platného v každom členskom štáte, ako aj za právo vyplývajúce z medzinárodnej dohody medzi členskými štátmi.
- 42 Z toho vyplýva, že na základe tohto dvojitého dôvodu rozhodcovský súd uvedený v článku 8 BIT má v prípade potreby vykladať, či dokonca uplatňovať právo Únie, konkrétne ustanovenia týkajúce sa základných slobôd, vrátane slobody usadiť sa a voľného pohybu kapitálu.
- 43 Preto treba v druhom rade preveriť, či taký rozhodcovský súd, ako je uvedený v článku 8 BIT, patrí do súdneho systému Únie, a najmä, či sa môže považovať za súdny orgán jedného z členských štátov v zmysle článku 267 ZFEÚ. Skutočnosť, že súd vytvorený členskými štátmi patrí do súdneho systému Únie, totiž má za následok, že jeho rozhodnutia podliehajú mechanizmu, ktoré majú zabezpečiť plnú účinnosť právnych noriem Únie [pozri v tomto zmysle stanovisko 1/09 (Dohoda o vytvorení jednotného systému na riešenie patentových sporov) z 8. marca 2011, EU:C:2011:123, bod 82 a citovanú judikatúru].
- 44 V tejto súvislosti vo veci, ktorá viedla k rozsudku z 12. júna 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta (C-377/13, EU:C:2014:1754), Súdny dvor vyvodil povahu dotknutého súdu ako „súdneho orgánu jedného z členských štátov“ zo skutočnosti, že tento súd ako celok bol prvkom systému súdneho riešenia sporov v oblasti daní podľa samotnej portugalskej Ústavy (pozri v tomto zmysle rozsudok z 12. júna 2014, Ascendi Beiras Litoral e Alta, Auto Estradas das Beiras Litoral e Alta, C-377/13, EU:C:2014:1754, body 25 a 26).
- 45 Vo veci samej však rozhodcovský súd nie je súčasťou súdneho systému zriadeného v Holandsku alebo na Slovensku. Práve výnimočná povaha súdnej právomoci tohto súdu – v porovnaní so súdmi týchto dvoch členských štátov – je jedným z hlavných účelov existencie článku 8 BIT.

- 46 Táto povaha rozhodcovského súdu dotknutého vo veci samej znamená, že ho nemožno v žiadnom prípade považovať za súdny orgán „jedného z členských štátov“ v zmysle článku 267 ZFEÚ.
- 47 Je pravda, že Súdny dvor rozhodol, že neexistuje nijaký platný dôvod na to, aby súd spoločný pre viaceré členské štáty, akým je Súdny dvor Beneluxu, nemohol predkladať Súdnemu dvoru prejudiciálne otázky rovnako ako súdy každého z týchto členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 4. novembra 1997, Parfums Christian Dior, C-337/95, EU:C:1997:517, bod 21, a zo 14. júna 2011, Miles a i., C-196/09, EU:C:2011:388, bod 40).
- 48 Rozhodcovský súd dotknutý vo veci samej však nepredstavuje takýto súd spoločný pre niekoľko členských štátov, porovnateľný so Súdnym dvorom Beneluxu. Zatiaľ čo úlohou posledného uvedeného súdu je zabezpečiť jednotnosť uplatňovania právnych predpisov spoločných pre všetky tri štáty Beneluxu a konanie pred ním má povahu incidenčného konania vo vzťahu ku konaniam prebiehajúcim pred vnútroštátnymi súdmi, na záver ktorého je stanovený konečný výklad právnych predpisov spoločných pre štáty Beneluxu, rozhodcovský súd dotknutý vo veci samej nemá také väzby so súdnymi systémami členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. júna 2011, Miles a i., C-196/09, EU:C:2011:388, bod 41).
- 49 Z toho vyplýva, že súd, akým je súd uvedený v článku 8 BIT, nemožno považovať za „súdny orgán jedného z členských štátov“ v zmysle článku 267 ZFEÚ, a nie je preto oprávnený obrátiť sa na Súdny dvor s návrhom na začatie prejudiciálneho konania.
- 50 Za týchto okolností treba ešte v treťom rade overiť, či rozhodcovský rozsudok vydaný takýmto súdom podlieha najmä podľa článku 19 ZEÚ, preskúmaniu súdom členského štátu, ktoré zaručuje, že otázky práva Únie, ktorými sa tento súd mohol prípadne zaoberať, sa môžu prípadne predložiť Súdnemu dvoru v rámci návrhu na začatie prejudiciálneho konania.
- 51 Na tento účel treba uviesť, že podľa článku 8 ods. 7 BIT je rozhodnutie rozhodcovského súdu stanovené v tomto článku konečné. Okrem toho podľa článku 8 ods. 5 BIT tento rozhodcovský súd stanoví svoje procesné pravidlá s použitím rozhodcovských pravidiel UNCITRAL, a najmä si zvolí svoje sídlo, a v dôsledku toho právo uplatniteľné na postup upravujúci súdne preskúmanie platnosti rozhodnutia, ktorým sa ukončí spor, ktorý mu bol predložený.
- 52 V prejednávanej veci si rozhodcovský súd, na ktorý sa obrátila Achmea, za svoje sídlo vybral Frankfurt nad Mohanom, čo znamená, že nemecké právo je právom, ktoré sa uplatňuje na postup upravujúci súdne preskúmanie platnosti rozhodcovského rozsudku vyhláseného týmto súdom 7. decembra 2012. Táto voľba tiež umožnila Slovenskej republike ako strane sporu domáhať sa v súlade s týmto právom súdneho preskúmania tohto rozhodcovského rozsudku a obrátiť sa na tento účel na príslušné nemecké súdy.
- 53 Treba však konštatovať, že toto súdne preskúmanie môže uvedený súd vykonať len v rozsahu, v akom to dovoľuje vnútroštátne právo. Okrem toho § 1059 ods. 2 nemeckého Občianskeho súdneho poriadku stanovuje len obmedzené preskúmanie týkajúce sa najmä platnosti rozhodcovskej dohody z hľadiska uplatniteľného práva alebo dodržiavania verejného poriadku v súvislosti s uznaním alebo výkonom rozhodcovského rozhodnutia.
- 54 Je nepochybné, že pokiaľ ide o obchodnú arbitráž, Súdny dvor rozhodol, že požiadavky na účinnosť rozhodcovského konania odôvodňujú, aby súdne preskúmanie rozhodcovských rozhodnutí súdmi členských štátov malo obmedzený charakter za predpokladu, že základné ustanovenia práva Únie sa môžu preskúmať v rámci tejto kontroly, a prípadne byť aj predmetom návrhu na začatie prejudiciálneho konania pred Súdnym dvorom (pozri v tomto zmysle rozsudky z 1. júna 1999, Eco Swiss, C-126/97, EU:C:1999:269, body 35, 36 a 40, ako aj z 26. októbra 2006, Mostaza Claro, C-168/05, EU:C:2006:675, body 34 až 39).

- 55 Rozhodcovské konanie, aké je uvedené v článku 8 BIT, sa však odlišuje od obchodnej arbitráže. Zatiaľ čo obchodná arbitráž má svoj pôvod v slobodnej vôli dotknutých zmluvných strán, predmetné rozhodcovské konanie má svoj pôvod v dohode, na základe ktorej členské štáty súhlasili s vyňatím sporov, ktoré by sa mohli týkať uplatňovania alebo výkladu práva Únie, z právomoci svojich vlastných súdov, a teda zo systému súdnych opravných prostriedkov, ktoré majú podľa článku 19 ods. 1 druhého pododseku ZEÚ ustanoviť v oblastiach upravených právom Únie (pozri v tomto zmysle rozsudok z 27. februára 2018, Associação Sindical dos Juizes Portugueses, C-64/16, EU:C:2018:117, bod 34). Za týchto okolností úvahy týkajúce sa obchodnej arbitráže uvedené v predchádzajúcom bode nemožno preniesť na rozhodcovské konanie, aké je uvedené v článku 8 BIT.
- 56 Vzhľadom na všetky charakteristické znaky rozhodcovského súdu uvedeného v článku 8 BIT a pripomenuté v bodoch 39 až 55 tohto rozsudku treba usudzovať, že členské štáty, ktoré sú zmluvnými stranami BIT, jej uzatvorením zaviedli mechanizmus na riešenie sporov medzi investorom a členským štátom, ktorým sa môže vylúčiť, že tieto spory, hoci by sa mohli týkať výkladu alebo uplatnenia práva Únie, sa budú riešiť spôsobom zabezpečujúcim plnú účinnosť tohto práva.
- 57 Je nesporné, že podľa ustálenej judikatúry Súdneho dvora medzinárodná zmluva, ktorá predpokladá vytvorenie súdneho orgánu povereného výkladom jej ustanovení a ktorej ustanovenia zaväzujú inštitúcie, vrátane Súdneho dvora, v zásade nie je nezlučiteľná s právom Únie. Právomoc Únie v oblasti medzinárodných vzťahov a jej spôsobilosť uzatvárať medzinárodné zmluvy totiž nevyhnutne obsahuje aj možnosť podriaďiť sa rozhodnutiam súdneho orgánu, ktorý bol takýmito dohodami vytvorený alebo určený, pokiaľ ide o výklad a uplatňovanie ich ustanovení, za predpokladu, že nebude ohrozená autonómia Únie a jej právneho poriadku [pozri v tomto zmysle stanovisko 1/91 (Dohoda o EHP – I) zo 14. decembra 1991, EU:C:1991:490, body 40 a 70; stanovisko 1/09 (Dohoda o vytvorení jednotného systému na riešenie patentových sporov) z 8. marca 2011, EU:C:2011:123, body 74 a 76, ako aj stanovisko 2/13 (Pristúpenie Únie k EDLP) z 18. decembra 2014, EU:C:2014:2454, body 182 a 183].
- 58 V prejednávanej veci však okrem toho, že spory patriace do právomoci rozhodcovského súdu uvedeného v článku 8 BIT môžu súvisieť tak s výkladom tejto dohody, ako aj s právom Únie, možnosť predkladať tieto spory orgánu, ktorý nie je súčasťou súdneho systému Únie, je stanovená v dohode, ktorú neuzavrela Únia, ale členské štáty. Uvedený článok 8 však môže spochybniť okrem zásady vzájomnej dôvery medzi členskými štátmi aj zachovanie autonómnej povahy práva zavedeného Zmluvami a zabezpečeného konaním o návrhu na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, a preto nie je v súlade so zásadou lojálnej spolupráce pripomenutou v bode 34 tohto rozsudku.
- 59 Za týchto podmienok článok 8 BIT ohrozuje autonómiu práva Únie.
- 60 Na základe uvedeného preto treba na prvú a druhú otázku odpovedať tak, že články 267 a 344 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že im odporuje ustanovenie obsiahnuté v medzinárodnej dohode uzavretej medzi členskými štátmi, akým je článok 8 BIT, na základe ktorého investor jedného z týchto členských štátov môže v prípade sporu týkajúceho sa investícií v druhom členskom štáte začať konanie proti tomuto druhému členskému štátu pred rozhodcovským súdom, ktorého právomoc sa tento členský štát zaviazal akceptovať.

O tretej otázke

- 61 Vzhľadom na odpoveď na prvú a druhú otázku nie je potrebné odpovedať na tretiu otázku.

O trovách

- 62 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

Články 267 a 344 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že im odporuje ustanovenie obsiahnuté v medzinárodnej dohode uzavretej medzi členskými štátmi, akým je článok 8 Dohody medzi Českou a Slovenskou Federatívnou Republikou a Holandským kráľovstvom o podpore a vzájomnej ochrane investícií, na základe ktorého investor jedného z týchto členských štátov môže v prípade sporu týkajúceho sa investícií v druhom členskom štáte začať konanie proti tomuto druhému členskému štátu pred rozhodcovským súdom, ktorého právomoc sa tento členský štát zaviazal akceptovať.

Podpisy